

כהן סולל

נולד ב-1927 בברית המועצות

עלה לארץ ב-1929

התגייס לפל"ם ב-1945

ה ע ס נ ה ר י ע י ס

השתתפתי. האחד, יצאנו מקיבוץ יגור בסוף דצמבר 1945 לקיבוץ עברון והצטיידנו בנשק מ"הסליק" של הקיבוץ כדי לאבטח את החוף בנהריה אליו היתה צריכה להגיע הספינה "חנה סנש". מחמת הסערה נדחה בואה ומאחר שהבריטים הרגישו בפעילות נאלצנו להתפזר וחזרנו ליגור. כידוע הגיעה הספינה כליל המחרת ועלתה לחוף מבלי שחלק מהכוחות יכול היה לחזור לאזור הפעולה.

כן זכורה לי אבטחת אזור הנחיתה של ספינה אחרת "עמירם שוחט" שהגיעה בהסתר לחוף שדות-ים באוגוסט 1946, פרקה את מטענה וחזרה בשלום.

בשנת 1946 עברה ההכשרה לקיבוץ שפיים ושם גם תפסה אותנו השבת השחורה (29.6.46) וברחנו בבוקר, לפני עלות השחר, ברגל דרך השדות לרמת-השרון של אז; פוזרנו בין המושבניקים קשי-היום ועבדנו בגינות וכשדות עד יעבור זעם.

בקיץ 1946 יצאתי לקורס מכ"ים ב"הרי אפרים". התמקמנו בקיבוץ רמת-השופט ועוד שתי מחלקות היו בעין-השופט ובדליה. הקורס התנהל ברובו כלילות עדיין בהשפעת "השבת השחורה" ומחשש מפשיטות הבריטים.

סיום קורס המ"כים, לאחר שהחמצתי מוקדם יותר מסיבות שונות את היציאה לקורס מפקדי סירות, הוביל אותי לתפקידים "יבשתיים" יותר של הפל"ם. הוצבתי להיות מ"כ בהכשרה מגוייסת חדשה בקיבוץ יגור. הממ"ם היו אידל (יהודה דרקסלר) ואחריו אריה שורצמן (שחר).

המ"כים היו מוטקה בן-פורת ומשה'לה קליין. הכשרה היתה חבורה מעולה של בחורים ובחורות צעירים (שעברו מאוחר יותר לקיבוץ מעוז-חיים ולהמו במלחמת העצמאות בחטיבת יפתח) והדרכתם ואימונם היו חוויה נעימה ומלכדת ונוצרו איתם יחסי חברות אמיתיים.

תפקיד "משגי" שמלאתי אז היה להשיג נפצים ומאיצים לפלמ"ח. הוטל עלי לנסוע מפעם לפעם למחצבות בנשר ולקבל מאחד המנהלים, מאנשי "ההגנה", נפצים ומאיצים שהייתי מסתיר על גופי ומביא אותם לסליק זמני ביגור. מדי פעם היה מופיע חיים זינגר-רון, החבלן הראשי של הפלמ"ח, ולוקח אותם. מאחר שמפעם לפעם ערכו הבריטים חיפושים באוטובוסים נוצרו כמה מצבים "לא נעימים"

נולדתי בברית המועצות בשנת 1927 כילד ראשון בהכשרת "עמל" של תנועת "החלוץ" בעיר לנינגרד (כיום סנט-פטריבורג).

בשנת 1929 תנועת "החלוץ" - שעד אז היתה חצי ליגלית - הוכרזה כבלתי ליגלית, ואפשרו לחלק מחבריה לעלות ל"פלשתינה". כך שבגיל שנתיים הגענו לארץ, ומכאן שאת רוב הוויית, מגן הילדים ואילך, ספגתי בארץ.

גרנו בתחילה בתל-אביב ובשנת 1936 עברנו ל"מעונות-פועלים" ליד שכונת בורוכוב (שהפכה אחר-כך עם עוד שכונות לגבעתיים. סיימתי ב-1941 את ביה"ס היסודי בשכונת בורוכוב ובשנת 1945 את ביה"ס התיכון ב"גימנסיה העברית הרצליה" בתל-אביב.

כמנהג הימים ההם הצטרפתי לתנועת ה"נוער העובד" בסניף שכונת בורוכוב ובתקופת לימודי התיכונים אף הייתי מדריך בסניף. כמובן שבמקביל התגייסתי לגדנ"ע ואחר-כך לחי"ש של אזור רמת-גן-שכונת בורוכוב. בסוף קיץ תש"ה (1945) עם סיום בחינות הבגרות, הצטרפתי להכשרה המגוייסת בפלמ"ח שהורכבה מסניפי "הנוער העובד" של שכונת בורוכוב ותל-אביב ושמטרתה היתה להקים קיבוץ ימי. מכאן שהוצבנו בפל"ם (פלוגה י') ומוקמנו בקיבוץ שדות-ים (קיסריה).

התקופה היתה תקופת ההעפלה הבלתי ליגלית ושל פעולות תנועת המרי (ליל הרכבות), התקפה על מתקני הראדאר בגבעת-אולגה וסידנא-עלי וכו') ומצאתי את עצמי, עם חברי, בתוך ההווי הסוער הזה ובעיקר מלא רשמים מסיפורי הפלמ"חניקים הוותיקים יותר וממסיבות "ה-13" המפורסמות של הפל"ם.

בעיתות רגיעה, ככל הכשרה מגוייסת, עסקנו בעבודה בענפים שהיו אז בקיבוץ שדות-ים, ובהם ענף מיוחד של כריית זיפוזף בחוף נחל חדרה והובלתו בשירת גמלים לקיבוץ. כמובן שהיו סדרות אימונים מרוכזים, וזכור לי המ"מ הראשון ביל (בר-עתיד וילנצ'וק) והמ"כים עזרא גלון ופוזו (חיים פוזונסקי). בנוסף לאימוני השדה והנשק כמובן התאמנו בנושאי ים ובהפלגות בסירות "דב", "תרצה" ו-"רבקה" (אם זיכרוני אינו מטעני).

מנושאי ההעפלה זכורים לי, בין השאר, שני אירועים בהם

אחד האירועים המוזרים אך האופייניים לתקופה זו היה בזמן שירותי כמ"כ ביגור. בסוף 1946 התקיים בחיפה משחק כדורגל עם הקבוצה ההונגרית המפורסמת מ.ט.ק., וכמובן יצאנו כמה פלמ"חניקים לראות את המשחק. לקראת סוף המשחק הקיף הצבא הבריטי את המגרש ועצר כל "בחור וטוב", לאחר בדיקת תעודות הזהות. הובלנו כ-60 בחורים צעירים ל-"קישלה" בחיפה ושם הסתבר לנו שנעצרו כאלה מקום מגוריהם, עפ"י תעודות הזהות, היה רמת-גן או פתח-תקווה, שהיו אז ממרכזי האצ"ל. כנראה שהבריטים נערכו לפעולות-מנע או ניסיון לעצור חשודים. כבר התכוננתי לחקירות ואולי מעצרים ממושכים, אך לאחר שינה של לילה על הרצפה על שטיחים מלאי כינים ולאחר חקירה קצרה רובנו שוחרנו. מאחר שהאירוע היה אחרי "השבת השחורה" בה נתפס ארכיון הפלמ"ח היתה לי תעודת-זהות מזויפת, כך שאולי קיים באיזה שהוא מקום תיק חקירה של "אילן זילבר", הלוא הוא אני.

בסוף קיץ 1947 יצאתי לקורס מפקדי מחלקות בגניגור (חציו השני היה בשריד). בגלל התקלות שקרתה ובה מנענו מכיתה בריטית לתפוס את ארבעת המלקעים ה"כבדים" של הפלמ"ח מרגם "שוורצלוזה" בהם התאמנו ביער בלפור, נאלצנו לברוח ולהתפזר במושבי הסכיבה. עם הרגעת הרוחות המשכנו את הקורס בג'וערה, זה היה קורס המ"מים האחרון של ההגנה והפלמ"ח ודיוני האומות המאוחדות על תוכנית החלוקה והקמת מדינת ישראל עמדו על הפרק. עם סיום הקורס הוטלה עלי משימת-ביניים לפקד על הכנה לקורס מ"כים של קבוצה נבחרת של אנשי פל"ים-כל פלוגה שאפה שאנשיה יהיו מהטובים שבקורס. התארגנו בחורשות ליד קיבוץ גבעות זייד והתאמנו באופן אינטנסיבי. מאחר שתקופת הטרגניסטור טרם החלה היינו עסוקים בשלנו ודי מנותקים מן הנעשה בארץ ובעיקר בעולם. ערב אחד מאוחר למדי, אחרי שהלכנו לישון לאחר יום אימונים עמוס, שמענו קולות שירה ושמחה נדירים בעוצמתם מכיוון הקיבוץ. שלחתי שליח לברר מה הפשר השמחה והסתבר כי באו"ם הוחלט על החלוקה ועל הקמת מדינת יהודית.

כמובן שהערתי את החבר'ה ובמסדר קצר העברתי את הבשורה וחזרנו מיד לשינה לקראת יום האימונים הבא. זה היה חלקנו בריקודים ובהילולה המפורסמים של הישוב העברי בארץ ישראל בליל כ"ט בנובמבר 1947. מספר ימים לאחר מכן ב-4.12.47 נקראנו לחוף תל-אביב לאבטח את הגעתה של ספינת המעפילים "הפורצים". ספינה זו, שהיתה קטנה יחסית, הצליחה להגיע לחוף מבטחים לאחר שזה זמן רב רוב הספינות נתפסו על ידי הבריטים והמעפילים העוברו למחנות בקפריסין. עם שחר עם סיום הורדת המעפילים ופיזורם, במקום לחזור צפונה הורו לנו להתמקם ב"משק הפועלות" שבצפון תל-אביב ולחכות להוראות. למחרת הודיעו לנו, להפתעתנו, שעלינו

לרדת לנגב "לשבועיים עד חודש".

הוסבר לנו שהמצב שם קשה, יש כבר נפגעים ראשונים, ואבטחת קווי המים והדרכים הארוכות דורשת תגבורת. הדבר לא התאים כל כך לנפשנו הפלי"מית אך כידוע "לפקודה תמיד אנחנו!".

יודנו לקיבוץ דורות וצורפנו לפלוגתו של דוד קליין (רם) שהיתה חלק מהגדוד השני בפיקודו של משה נצר. משימתנו העיקרית היתה אבטחת קו המים בקטע דורות-רוחמה-שובל-משמר הנגב.

לאחר כחודשיים (כבר הבנו שה-"שבועיים עד חודש" אינם רלוונטים יותר) קבלתי משימה חדשה - לעבור עם יחידתי לאזור בית אשל-נבטים, זו היתה מובלעת די מנותקת בנגב המנותק. נסענו יומיים מדורות דרך גיר-עם, גבולות, צאלים, הלוצה ורביבים, תוך עקיפת באר-שבע הערבית, והגענו לבית-אשל. קיבלתי את הפיקוד, בנוסף על מחלקתי, על שני הישובים ובעזרת משוריין מסוג "סנרביץ" הידוע שלטתי על הטריטוריה שהוקצתה לי. היינו חלק מגדוד 8 שהוקם בנגב הדרומי בפיקודו של חיים בורלב. התקופה היתה פברואר-מרץ 1948, לפני הפלישה המצרית ויחסית האזור היה שקט. כמובן שהיו התקלויות ירי ומארבים של הברואים וערביי הר חברון לשיירות לבית-אשל שגבו קורבנות מפעם לפעם.

במרץ 1948 קיבלתי הוראה לעבור לרוחמה ולקבל את הפיקוד על ה"דפר", שהיה בסיס טירונים של חטיבת הנגב שהתארגנה אז בפיקודו של נחום שריג, והחלה לקלוט מגויסים חדשים של הישוב העברי. יצאתי מבית-אשל במטוס קל, כדי לחסוך את הטיול בן היומיים צפונה, שאף הוא לא היה אפשרי תמיד. בזאת נפרדתי לא רק מהים אלא גם מהפלי"מניקים שהיו איתי והפכתי לאיש חי"ד מובהק של חטיבת הנגב, כשמרחבי הנגב די קסמו לי. למיטב ידיעתי, חלק מהחבר'ה אתם ירדתי חזרו מאוחר יותר צפונה והצטרפו לחיל-הים הצעיר שהוקם אז.

ראוי לציון ולהזכיר שהחליף אותי כמפקד בית-אשל ונבטים משה אלברט-יצהר, בן עין-חרוד, שנהרג בהפגזה הראשונה על בית-אשל על ידי הפולש המצרי. מבצע שחרור באר-שבע, במסגרת "מבצע יואב" נקרא על שמו "מבצע משה". מאחר שמטרת אסופת זכרונות אישיים זו קשורה להעפלה, אצמצם בתיאור תפקידי במלחמת העצמאות לאחר כואי לרוחמה. עם פלישת הצבא המצרי לנגב ב-15 למאי 1948, יחד עם שאר מדינות ערב שפלושו למדינת ישראל שזה עתה הוכרו עליה, נסגר ה"דפר" ואנשיו פוזרו ליחידות השונות. מצאתי את עצמי "מחוסר עבודה" וצורפתי כמ"מ לגדוד 7 שהוקם לא מכבר בעיקר על ידי ההכשרות הצעירות, בפיקודו של יחנן זריז ואחר-כך של עוזי נרקיס.

באחת מהתקפותינו על הכפר חוליקאת ביולי 1948 נהרג המ"פ שלנו דיקי (חבר קיבוץ גבעת-ברנר ומפקדו וחברו

לאחר שהשתחררתי עבדתי כחמש שנים ב"מועצה הלאומית למחקר ופיתוח" שבמשרד ראש-הממשלה בירושלים, וב-1967 הצטרפתי להנהלת המוסד שהתפתח ל"אוניברסיטת בן-גוריון בנגב". עברנו לבאר-שבע בשנת 1968. באוניברסיטה מילאתי שנים רבות תפקיד של משנה למנכ"ל ומנכ"ל אגף הכספים והאספקה. תוך כדי עבודתי סיימתי ב-1973 את לימודי לתואר ראשון בכלכלה. ב-1991 פרשתי מהאוניברסיטה לגימלאות, אך אני ממשיך לעבוד במשרה חלקית במוסד אחר.

אני אב לשני בנים ובת וסב לששה נכדים (בינתיים). זכר הימים הקשים והנשגבים בפלי"ם ובפלמ"ח בכלל, מסייע לנו בימים הקשים שחזרו אלינו להאמין בכוחנו להתגבר על המכשולים שלפנינו.

של המשורר יהודה עמיחי שהיה עמנו בגדוד) קבלתי את הפיקוד על הפלוגה-פלוגה א' של גדוד 7. בתפקיד זה השתתפתי במבצעים הנוספים של חטיבת הנגב-"יואב", "לוט" ו"חורב".

לאחר סיום מלחמת העצמאות, נשארתי בשרות קבע עד אוקטובר 1962, ומילאתי תפקידים שונים של הדרכה, מטה ופיקוד, בין השאר כמפקד גדוד 106 של חטיבה 10 במבצע סיני-קדש.

השתחררתי בדרגת סגן-אלוף. השתתפתי עוד כקצין מילואים במלחמת ששת הימים ומלחמת יום-כיפור.

ב-1950 נשאתי לאישה את מרים (מריימה) רקוביץ שהיתה מהגימוזיסטיות של גימניסה "הרצליה" בתל-אביב שלימודיהם קוצרו וכך גוייסו במסגרת הכשרת הצופים באפריל 48 לפלמ"ח לגדוד 7 בנגב.

קבוצת חברי ההכשרה המגוייסת בפלי"ם - קיסריה - 1945